

ΕΡΩΛ ΟΥΣΕΡ

ΗΘΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΙΔΕΑ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

*Κριτική μελέτη του σημερινού οικονομικού συστήματος
και των μειονεκτημάτων του*

ΣΕΙΡΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: ETHICAL ECONOMY
Από τις Εκδόσεις Cinius, Κωνσταντινούπολη 2009

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ηθική Οικονομία**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Erol User

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Βάσω Κρις

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Τασούλα Μανταίου

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Erol User, 2011

© Εικόνες εξωφύλλου: STOCK Photography

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2011

ISBN 978-960-496-343-0

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, με-τάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiu Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΕΡΩΛ ΟΥΣΕΡ

ΗΘΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΙΔΕΑ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

*Κριτική μελέτη του σημερινού οικονομικού συστήματος
και των μειονεκτημάτων του*

İSTANBUL RUM PATRİKLİĞİ

Sadrazam Ali Paşa Cad. No: 35
Fener - Haliç - İSTANBUL
Tel: 0212 531 96 70 (7 hat)

Sayı:

7 Nisan 2011
Fener,

Sayın Erol User
Öztopuz Cad. Fatih Sk. No: 19/2
34340 Ulus
İSTANBUL

Sayın Erol User,

“Etik Ekonomi” isimli eserinizin Türkçe ve İngilizce versiyonlarını bizlere gönderme inceliğinize teşekkür ederiz.

Etik kavramı yaşamın her yönünü kapsadığı gibi, ekonomik faaliyetler de bunun dışında değildir. Tanrısal emirler doğrultusunda, insanı ve yaratılanı merkeze koyan bir ekonomik anlayışın daha istikrarlı ve refah yaratıcı olacağına inanmaktayız.

Eserinizin Yunanistan’da da yayınlanacak olması dolayısıyla sizleri tebrik eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Hayır dualarımızla,

İstanbul Rum Patriği

Bartholomeos

I. Bartholomeos

Αγαπητέ Ερόλ Ουσέο,

Σας ευχαριστούμε που είχατε την καλοσύνη να μας στείλετε την τουρκική και αγγλική έκδοση του έργου σας *Ηθική Οικονομία*.

Η έννοια της Ηθικής περικλείει όλους τους τομείς της ζωής μας και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες δεν μπορούν να αποτελούν εξαίρεση. Πιστοί στο λόγο του Θεού, θεωρούμε ότι μια προσέγγιση η οποία φέρνει στο επίκεντρο της οικονομίας τον άνθρωπο και τη Δημιουργία συντελεί στη σταθεροποίηση της ίδιας της οικονομίας και γεννά τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη ευημερία.

Σας συγχαίρουμε για το έργο σας και για την επικείμενη έκδοσή του στην Ελλάδα και ευχόμαστε ό,τι καλύτερο στις εν γένει δραστηριότητές σας.

Με τις ευλογίες μας,

Bartholomew

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος

Για εκείνους που κατάφεραν να κάνουν την αλλαγή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

13

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

15

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η δυστυχία της απληστίας

21

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η στρατηγική σκέψη και τα αποτελέσματά της

47

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Οι προϋποθέσεις επιτυχίας για το ηθικό μάρκετινγκ

75

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Από τη διαφήμιση στην επικοινωνία με αξίες

95

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Ηθικοί κανόνες και συνείδηση της ελευθερίας

115

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Καλώς ήρθατε στην Ηθική Οικονομία

133

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το οικονομικό σύστημα βρίσκεται σε κρίση. Μία από τις ενδείξεις που αφορά σε αυτό είναι η γενικότερη ανασφάλεια και έλλειψη εμπιστοσύνης στην κοινωνία. Παρόλο που γίνονται αξιόλογες προσπάθειες εκμοντερνισμού καθώς και σημαντικά έξοδα για επικοινωνία, καθίσταται πιο δύσκολη η δυνατότητα ανάπτυξης και η ικανοποίηση της αυξανόμενης εντόπιας ζήτησης. Η Ηθική Οικονομία ως σχεδιασμός μιας καλής οικονομίας προετοιμάζεται ως εναλλακτική λύση. Πραγματοποιούνται μελέτες που αφορούν σε πνευματικά και υλικά αίτια της έλλειψης σταθερότητας που πλησιάζει. Από τις παραπάνω μελέτες έχει αναπτυχθεί ένα νέο μοντέλο δημιουργίας αξιών που τονώνει διαρκώς το ηθικό μάρκετινγκ.

Η *Ηθική Οικονομία* είναι η ρεαλιστική απάντηση στις συνεχείς αποτυχίες της πολιτικής που εξασφαλίζει ευ-

τυχισμένη ζωή και την επεκτείνει εκτός συνόρων. Η εν λόγω απάντηση μεταμορφώνει την ιδέα της οικονομίας της κοινωνικής αγοράς σε επιχειρηματική ιδέα και πράξη.

Η *Ηθική Οικονομία* είναι ένα σημαντικό βιβλίο αναφοράς για τους ειδικούς του μάρκετινγκ και τους διαμορφωτές πολιτικής που αναζητούν νέους τρόπους στο μέλλον.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

«Σήμερα, η οικονομία μας μπορεί να παράγει αγαθά και υπηρεσίες, σχεδόν σε απεριόριστη κλίμακα. Ωστόσο, όλο και δυσκολεύουν οι συμφέροντες εκπτώσεις σε αγαθά. Από τη στιγμή που τα έξοδα για μάρκετινγκ έχουν ξεπεράσει τα όρια, οι στόχοι δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν. Από την άλλη, υπάρχει ανάγκη για τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση. Εφόσον το επίπεδο της ευημερίας μας εξαρτάται από αυτή τη ζήτηση».

Είμαι υπέρμαχος της ηθικής οικονομίας της αγοράς. Εκτός τούτου, κατά κύριο λόγο μελετώ τη σχέση μεταξύ της εξασφάλισης του μάρκετινγκ και της ευημερίας.

Θεωρώ ότι η ευημερία δε διασφαλίζεται μόνο μέσα από ένα οικονομικό σύστημα, αλλά επίσης μέσω ηθικής συμπεριφοράς και ύφους.

Κατακρίνω το γεγονός ότι οι ηθικοί κανόνες εξαιρούνται συνεχώς από την οικονομική ζωή και αυτό αποσταθεροποιεί το σύστημα. Ως αντίδοτο προτείνω την ιδέα της Ηθικής Οικονομίας.

Οι ως άνω ιδέες αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο συνεδρίου μάρκετινγκ. Σημαντικές επιπλέον είναι και οι ανακοινώσεις που ακολουθούν:

Αν επιμείνουμε να ακολουθούμε τη λογική της ανάπτυξης μέσω των κλασικών μεθόδων μάρκετινγκ, δε θα καταφέρουμε να λύσουμε τα αυξανόμενα οικονομικά μας προβλήματα. Δεν μπορούμε να επιλέγουμε τα καλύτερα και πιο πολυτελή προϊόντα, χωρίς να υπολογίζουμε τις συνέπειες που αφορούν στο σύνολό της την οικονομία... Άρα χρειαζόμαστε ένα νέο πρόγραμμα που συνδυάζει οικονομική αξία με την αντίληψη της κοινωνικής αξίας. Συνοπτικά, χρειαζόμαστε ηθικά οικονομικά...

Η Ηθική Οικονομία θα εξασφαλίσει ευημερία, καθώς θα ικανοποιεί τις βασικές ανάγκες του πληθυσμού, οι οποίες είναι: η ασφάλεια, η αναγνώριση και η απόδειξη της αξίας του καθενός. Για πολλά χρόνια, οι ειδικοί στις στρατηγικές μάρκετινγκ γνώριζαν ότι οι ανάγκες αυτές έπρεπε να καλυφθούν. Ωστόσο, δεν αντιμετώπιζον το θέμα κοινωνικά, τις περισσότερες φορές μάλλον τίθεται από υλική άποψη...

Σήμερα, τα περισσότερα προβλήματα προκύπτουν από την πολιτική των πωλήσεων, αν και οι τιμές και η διανομή παίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση των προϊόντων.

Πάντως, η επικοινωνία είναι το σπουδαιότερο θέμα. Ουσιαστικά, επηρεάζει όχι μόνο την ανταγωνιστικότητα ενός προϊόντος, αλλά και την ατμόσφαιρα του προϊόντος γενικής κατανάλωσης.

Το μάρκετινγκ είναι αποτελεσματικό εάν η επικοινωνία είναι πειστική. Σημασία έχουν τα καλά έργα, όχι μόνον οι ωραίες λέξεις. Αυτό είναι εμφανές στην υπευθυνότητα κατά τα στάδια παραγωγής. Γι' αυτόν το λόγο χρησιμοποιώ την αγγλική λέξη «sharety». Μπορούμε να ανακαλύψουμε την καρδιά της Ηθικής Οικονομίας στο Sharety.

Η Ηθική Οικονομία είναι φαινόμενο που αυτοπροσδιορίζεται. Όσο πιο επιτυχημένοι είμαστε, τόσο πιο υποχρεωμένοι να ενισχύουμε τους άλλους. Σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορούμε να απαλλαγούμε από την κοινωνική ανισότητα.

Η Ηθική Οικονομία καθιστά πιο εύκολη την κοινωνική ισότητα. Ενισχύοντας την πολιτική πωλήσεων, εξασφαλίζοντας κοινωνική ευημερία. Υπάρχει πάντοτε μία ιδανική αγοραστική αξία στις τιμές προϊόντων – αυτό ενισχύει την ηθικά προστιθέμενη αξία, και με αυτήν μπορούμε να αυξήσουμε τις πιθανότητες για απόκτηση νέων αξιών. Ωστόσο, αυτό θα είναι εφικτό μόνο εάν εφαρμόσουμε μιαν αξιόλογη μορφή επικοινωνίας...

Η παραπάνω διάλεξη μου δημιούργησε αμφιβολίες και οδήγησε σε διαφωνίες. Κάποιοι ακροατές θεώρησαν ότι ήμουν αφελής, αλλά είχα καλές προθέσεις. Προυπάθησαν

να τεκμηριώσουν την άποψή τους με το επιχείρημα ότι οι όροι του σκληρού ανταγωνισμού δεν έχουν τις δυνάμεις να υπολογίζουν σε ηθικούς κανόνες. Επιπλέον, είχαν τη γνώμη ότι και οι καταναλωτές σκέφτονται τα δικά τους συμφέροντα. Η απάντησή μου ήταν η εξής:

Έστω κι αν δεν υπάρχει κάτι τέτοιο σήμερα, η αγορά περιμένει την Ηθική Οικονομία. Η Ιστορία έχει δείξει ότι η δομή, η λειτουργία και η πολυμορφία της αγοράς πάντοτε αλλάζει. Γενικά, η αγορά λειτουργεί με σκοπό να αυτοπροστατεύεται. Δημιουργεί τα μέσα να αυτοδιαχειρίζεται, έτσι ώστε οι αλλαγές που εξασφαλίζουν την ύπαρξή της να είναι δυνατές...

Η *Ηθική Οικονομία* είναι μια ιδέα μάρκετινγκ. Αυτό που εννοώ με τη λέξη «μάρκετινγκ» είναι η κατανόηση της κατεύθυνσης του μάρκετινγκ στην αγορά. Έτσι, δίνεται έμφαση στο ότι το μάρκετινγκ έχει στόχους.

Η επιτυχία του μάρκετινγκ, κατά την άποψή μου, αντικατοπτρίζεται στους αριθμούς των πωλήσεων. Αυτό με τη σειρά του εξαρτάται από αποφάσεις. Από την άλλη, υπάρχει η απόφαση των αγοραστών, των πελατών. Εκείνων που αναζητούν μέσα στις δομές των αποφάσεων και επηρεάζουν τη διαδικασία τους, σύμφωνα με τους δικούς τους στόχους, και θα παίξουν το ρόλο τους στο μάρκετινγκ.

Πιστεύω ότι παρόμοια παραδείγματα ακολουθούν το παραπάνω και επηρεάζουν όλο και περισσότερο τις οικονομικές αποφάσεις. Και οι υπεύθυνοι μάρκετινγκ και οι αγοραστές ζουν μέσα στο ίδιο σύστημα και επηρεά-

ζονται κατά τον ίδιο τρόπο· όλοι λειτουργούν κατά τον ίδιο τρόπο. Αυτή η ομοιότητα εμφανίζεται στρατηγικά στις αποφάσεις τους.

Καθορίζω αυτό το δεδομένο ως τρόπο συμπεριφοράς που διασφαλίζει τα δικά τους οικονομικά οφέλη. Πιστεύω ότι οι εταιρείες πρέπει να σκεφθούν στρατηγικά. Η εφαρμογή συμπεριφοράς στρατηγικής σκέψης σε όλους τους τομείς της κοινωνίας θα μπορούσε να οδηγήσει σε προβλήματα. Σε μία τέτοια κατάσταση, η οικονομία μας ίσως χάσει τη δύναμη και τη σταθερότητά της. Σήμερα, όχι μόνο εκείνοι που διαμορφώνουν πολιτικές και οι κυβερνώντες, αλλά και οι πελάτες και οι υπάλληλοι λαμβάνουν στρατηγικές αποφάσεις. Το γεγονός αυτό με κατευθύνει στην εξερεύνηση της ανάγκης για μία *Ηθική Οικονομία*. Η ανάλυση της στρατηγικής σκέψης ώστε να καλύπτει ηθικά όλο το φάσμα κάνει απαραίτητη τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Σε αυτό το σημείο, πρέπει ν' αλλάξουμε τον τρόπο σκέψης μας.

Το σύνολο της δομής της *Ηθικής Οικονομίας* καλύπτει πέντε δομικά στοιχεία και μία σύντομη επεξήγηση.

Τα δύο πρώτα κείμενα εξηγούν την ανάγκη για ηθικό μάρκετινγκ. Αυτά σχηματίζουν την αναλυτική βάση των δομών. Χρειαζόμαστε την Ηθική Οικονομία.

Η αποκάλυψη της ζήτησης στη σχέση ανάμεσα στη λογική κατανάλωση και χρήση καταλήγει πάντοτε σε δυσκολίες που αφορούν στην καταναλωτική επίγνωση. («The Misery of the Greedy»). Επιπλέον, από την οπτική της ηθικής, το οικονομικό σύστημά μας απαιτεί ανανέωση, επειδή οι αποφάσεις αγοράς λαμβάνονται,

όλο και περισσότερο, σε στρατηγική βάση, με αποτέλεσμα να εξασθενεί διαρκώς το οικονομικό μας σύστημα («Strategic Thinking and its End Results»).

Το θέμα και στα δύο κείμενα που ακολουθούν είναι σχετικό με τις δυνάμεις που αποτρέπουν την ηθική επαγρύπνηση του καταναλωτή και την αδυναμία να τις χειριστεί. Η αρχική δομή του είναι να φτάσει στα ενεργά μίνιμουμ συμπεριφοράς. Καταδεικνύεται λεπτομερώς ο τρόπος με τον οποίο η στρατηγική σκέψη των καταναλωτών μπορεί να απορυθμιστεί με ηθικό τρόπο. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στην προέλευση της κοινωνικής ευθύνης και γνώσης («Freedom Ethics and Awareness»).

Στο κείμενο που ακολουθεί διατυπώνεται συνοπτικά το σχέδιο και η δομή του. Ο τίτλος του αποκαλύπτει το περιεχόμενο της ομιλίας μου στο συνέδριο. Ξεκίνησα με τη φράση: «Καλώς ήρθατε στην Ηθική Οικονομία».

Αντίθετα με την πολιτική, το θέμα στο μάρκετινγκ αφορά στο σχέδιο, όχι στο πρόσωπο. Έτσι, αυτή τη στιγμή, κανένας δε γνωρίζει πού κατοικώ και τι κάνω, πράγμα-τα που δεν παίζουν καθόλου σπουδαίο ρόλο.

Είναι δυνατόν να διασωθεί η ηθική ακεραιότητα του ατόμου μέσα στη ζούγκλα της ελεύθερης αγοράς; Με άλλα λόγια, είναι δυνατόν να συμβιβαστεί η έννοια της ηθικής με την έννοια της οικονομίας, του μάρκετινγκ και του εμπορίου;

Ο πρωτοπόρος Τούρκος οικονομολόγος Ερόλ Ουσέρ υποστηρίζει ότι όχι μόνο η ηθική και η οικονομία δεν είναι έννοιες ασύμβατες, αλλά ότι, επιπλέον, τηρώντας κάποιος ορισμένες θεμελιώδεις ηθικές αρχές μπορεί να οδηγήσει μια επιχείρηση σε αυξημένη κερδοφορία, ανάπτυξη και ευρωστία.

Στην καρδιά της παγκόσμιας κρίσης, ο Ουσέρ εντοπίζει τις παθογένειες του φιλελεύθερου καπιταλισμού, αναδεικνύει τα ηθικά αίτια που έχουν οδηγήσει στη σημερινή κατάσταση και προχωρεί στην παρουσίαση του οράματός του για την Ηθική Οικονομία με τρόπο ευσύνοπτο, ξεκάθαρο και απλό.

Η *Ηθική Οικονομία*, πολύ περισσότερο από ένα εγχειρίδιο περί οικονομίας, αποτελεί ειλικρινή επίκληση στην ελπίδα, στον κοινό νου και, πάνω απ' όλα, στην ανθρωπιά, που παραμένει η πιο πολύτιμη δύναμή μας ακόμη και –ή ειδικά– σε εποχές τόσο δύσκολες όσο η σημερινή.

“Εκτιμώ βαθιά το συναίσθημα που σας ώθησε να μοιραστείτε μαζί μου το κείμενό σας. Θα προσεύχομαι για σας και είμαι βέβαιος ότι η πλούσια χάρη του Θεού θα βοηθήσει στο έργο σας. ”

ΠΑΠΑΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ XVI

“Διάβασα το βιβλίο σας με εξαιρετική προσήλωση. ”

ΝΙΚΟΛΑ ΣΑΡΚΟΖΙ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

“Αισθάνομαι ευγνώμων που μου στείλατε το βιβλίο σας. ”

ΤΟΝΙ ΜΠΛΕΡ, ΠΡΩΗΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 10124

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ